

Łódź, 9.08.2016r.

Prof. Jan Trojan, prof. zw. UTH Radom

Dziedzina: Sztuki plastyczne

Dyscyplina: Sztuki piękne

Ul. Mieszczańska 15/27

93-322 Łódź

Tel.: 042 646 26 48

e-mail: trojanjan@wp.pl

**Recenzja rozprawy doktorskiej
przygotowanej przez mgr Annę Kałamarz-Kucz
określonej tytułem**

„Przestrzeń i ruch w obrazie w kontekście wartości i interakcji koloru”

Nota biograficzna

Pani Anna Kałamarz-Kucz jest magistrem sztuki Akademii Sztuk Pięknych w Łodzi. Studiowała w latach 1997-2002 w Wydziale Tkaniny i Ubioru. Dyplom z wyróżnieniem otrzymała w pracowni ubioru prof. Aleksandry Pukaczewskiej, a także w pracowni ubioru dzianego prof. Hanny Łabęckiej-Dunajskiej. Od 2002 do 2004r. była projektantką ubioru w rzeszowskiej firmie RENA i współpracowała z innymi firmami odzieżowymi w kraju. W latach 2004-2006 podejmuje czterosemestralne Studia Podyplomowe w Wydziale Malarstwa Akademii Sztuk Pięknych w Krakowie, gdzie uzyskała dyplom w pracowni malarstwa prof. Janusza Orbitowskiego i w pracowni rysunku prof. Marka Szymańskiego. Ukończyła również Studia Podyplomowe w Wydziale Pedagogicznym Uniwersytetu Rzeszowskiego w 2004r. W tym samym roku podejmuje pracę jako nauczyciel rysunku i malarstwa w Zespole Szkół Plastycznych w Jarosławiu, a od 2008r. jest wykładowcą w Instytucie Architektury Wnętrz w Państwowej Wyższej Szkole Wschodnioeuropejskiej w Przemyślu, gdzie aktualnie pracuje. Pani mgr Anna Kałamarz-Kucz jest intensywnie zaangażowana w pracę dydaktyczną i organizacyjną w tych szkołach. Poza prowadzeniem zajęć z rysunku i malarstwa w ZSP uczestniczy: w opracowaniach programów

nauczania tych przedmiotów dla I, II, III, IV klasy Liceum Plastycznego; w organizacji i opiece plenerów malarskich dla młodzieży i pedagogów; w organizacji i aranżacji szkolnych wystaw malarstwa i rysunku, wystaw poplenerowych, warsztatów z zakresu tkaniny dla uczniów. Doktorantka pracuje indywidualnie z uczniami szczególnie uzdolnionymi kierując przygotowaniem prac na konkursy i ogólnopolskie przeglądy rysunku i malarstwa szkół średnich, co przyniosło liczne nagrody w latach 2008-2010. Będąc wykładowcą w Instytucie Architektury Wnętrz w Państwowej Wyższej Szkole Wschodnioeuropejskiej w Przemyśle prowadzi wykłady i ćwiczenia z przedmiotów: warsztat cyfrowy, projektowanie przestrzeni wirtualnych, projektowanie przestrzeni otwartych dla I i II roku. Opracowuje również programy i ćwiczenia do w/w przedmiotów. Udziela się aktywnie w komisjach uczelnianych, w realizacjach semestralnych wystaw prac studentów. Organizuje i prowadzi plenery malarskie dla studentów Instytutu Architektury Wnętrz w latach 2008-2011. Przełożeni mgr Anny Kałamarz-Kucz wysoko oceniają jej kreatywność, energię, systematyczność. Równie wysoko ceniona jest jej działalność pedagogiczna i artystyczna. Twórczość w dyscyplinie malarstwa, rysunku, fotografii i grafiki projektowej prezentowała na wystawach indywidualnych i zbiorowych w instytucjach kultury, galeriach uczelnianych i miejskich w kraju i za granicą. Uczestniczyła w sympozjach i plenerach międzynarodowych. Otrzymała nagrody w konkursach artystycznych oraz stypendium Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego w 2001/2002 roku.

Ocena pracy artystycznej

Przedmiotem oceny jest rozprawa doktorska zatytułowana „Przestrzeń i ruch w obrazie w kontekście wartości i interakcji koloru”. Rozprawa składa się z zestawu prac malarskich i rozważań teoretycznych w formie pisemnej związanych z podjętym tematem. Pomysł przedstawiania przestrzeni i ruchu w obrazie z wyznaczeniem dominującej roli w tych relacjach dla koloru zrodził się z „Wnikliwej obserwacji - analizy natury, a przede wszystkim relacji barwnych w otaczającej mnie rzeczywistości”. Ale nie mniej ważna była inspiracja sposobami przedstawiania przestrzeni w samym malarstwie. Świadomość roli i znaczenia perspektyw skłania autorkę do wykorzystania ich w budowie przestrzeni płaszczyzny malarskiej sensu stricto. Format obrazów (koło, kwadrat), wielkość podobraz, motyw (koło), układy kompozycyjne (centralne, osiowe, asymetryczne) gama kolorystyczna (chłodna tonacja błękitów), wybór geometrii jako uniwersalnego języka wizualnego wynikają z priorytetów twórczych dokto-

rantki. Do realizacji projektów malarskich autorka zastosowała techniki warsztatowe odkryte i dopracowane podczas eksperymentów z tematem pracy doktorskiej. Wykorzystuje różne podłoża malarskie: płótno, papier, przezroczyste arkusze pleksi, folie witrażowe włączające do współdziałania przestrzeń rzeczywistą i obrazowaną. Stosuje tradycyjne techniki farb akrylowych i narzędzia, którymi są pędzle, spray, aerograf, noże do papieru, szablony. Konstrukcja kompozycji - struktura i kolorystyka - przygotowana jest w odpowiednim programie komputerowym. Elementy formalne metodycznie i logicznie wyprowadzone z przemyśleń, badań i doświadczeń dają autorce podstawę tworzenia interesujących prac malarskich. Obrazy grupowane są w cykle zgodnie z akcentowanym problemem badawczym, typem kompozycji i techniką wykonania. Cykle i obrazy wieloczęściowe mają tytuły wskazujące odniesienie tematyczne, natomiast tytuły obrazów w cyklu mają charakter neutralny, statystyczny nie wpływający na percepcję i recepcję dzieła. Odrzucenie treści literackich na rzecz oddziaływania walorami wizualnymi jest założeniem koncepcyjnym autorki. Na potwierdzenie przedstawię krótkie charakterystyki tych obrazów w których wskażę zasadniczą problematykę i rozwiązania.

„Wewnętrzny rytm” jest cyklem złożonym z 6 kompozycji malowanych farbą akrylową na przezroczystej pleksi o wymiarach 40x40cm. Każda z części cyklu nosi kolejno tytuły: „Kompozycja I” do „Kompozycja VI”. Inspirowane malarstwem pointylistycznym Georges`a Seurat obrazy spełniają założenia przestrzeni i ruchu w płaszczyźnie obrazu poprzez zastosowanie zmiennych układów kolistych punktów namalowanych na trzech warstwach pleksi i nałożonych na siebie. Głównym składnikiem budującym przestrzeń tych obrazów jest przezroczystość postrzeżeniowa i fizyczna.

Cykl „Tętno” jest następnym zbiorem 4 obrazów akrylowych na płótnie o wymiarach 100x100cm. Bezpośrednim impulsem do stworzenia tych kompozycji jest twórczość Viktora Vasarely`ego, a zwłaszcza cykl „Vega”. Powtórzony schemat kompozycyjny pierwowzoru, modyfikowany perspektywą krzywoliniową, ograniczona liczba kolorów do trzech pozwoliły uzyskać efekt pulsującej, sferycznej formy lub falujących powierzchni. Kontrast opozycyjnych barw, zróżnicowanie walorowe tła wzmacnia sugestię przestrzeni i ruchu. Obrazy oznaczone są tytułami „Kompozycja I”, „Kompozycja II”, „Kompozycja III” i „Kompozycja IV”.

„Naruszony konsonans” to obraz składający się z 6 części o wymiarach 60x40cm, akryl na płótnie. Każda część jest autonomiczną kompozycją pomyślaną jako integralny element jed-

ności w nowym zwartym obrazie utworzonym przez te części. Autorka kumuluje w tej pracy działania przeprowadzone w poprzednich cyklach.

„Pomiędzy” - tryptyk o wymiarach 70x210cm złożony z 3 płócien malowanych akrylem o wymiarach 70x70cm. Inspiracją tej kompozycji jest dzieło Josefa Albersa „Transparency” i problem przeźroczystości. Autorka uzyskuje wrażenie głębi i ruchu przez zmianę planów kolistych form struktury kompozycji. Efekt perspektywy powietrznej podkreśla wrażenie trójwymiarowości przestrzeni.

„Transformacja I” i „Transformacja II” to prace malarskie, które kontynuują doświadczenia i tematykę tryptyku „Pomiędzy”, i są także efektem analizy dzieła „Udział w żółtym” Juliana Stańczaka. Oddziaływania przestrzenne płaszczyzny malarskiej buduje perspektywa kulisowa, gradient i przenikanie dwóch niebieskich kolorów. Obrazy są wykonane techniką akrylową na płótnie o wymiarach 50x50cm.

Seria prac „Dominacja I”, „Dominacja II”, „Dominacja III” zrealizowanych akrylem na płótnie o średnicy 50cm. Kolisty format podobraz malarskich można uznać za fizyczne źródło formy plastycznej tych obrazów. Eliptyczne kształty odpowiadające okręgowi w perspektywie, wypełnione monochromatycznymi barwami błękitu, zróżnicowanie walorowe, kontrast kolorów dopełniających spełniają postulat przestrzeni, ruchu z udziałem koloru.

Oksymoroniczne tytuły kompozycji „Constans niestałości I” „Constans niestałości II” „Constans niestałości III” sugerują związki przestrzeni i ruchu z czasem. Wprowadzenie reliefu przez odpowiednie nacięcia i odgięcia papieru generuje grę światła i cieni w układzie kompozycyjnym. Zmienność wrażeń kolorystycznych i przestrzennych pomnaża pozioma ekspozycja prac i możliwość dookólnego oglądania. Wykonane są na papierze i zamknięte w kasetonach o wymiarach 60x60cm.

Cykl „Panchromatyki” - to zestaw 3 obrazów zbudowanych z trzech kompozycji na transparentnych podłożach nałożonych i odsuniętych od siebie. Fizyczny dystans między płaszczyznami wzmacnia interakcję koloru, przestrzeni i ruchu. Obrazy zatytułowane „Kompozycja I”, „Kompozycja II”, „Kompozycja III” wykonane są na pleksi i folii witrazowej o wymiarach 50x50cm.

Ocena pracy teoretycznej

Problematyka formalna pracy artystycznej skupia się na znaczeniu koloru dla przestrzeni i ruchu w dwuwymiarowym obrazie malarskim. Jest ona obszernie i dogłębnie omówiona w pracy teoretycznej, która zawiera istotną dla tematu wiedzę z zakresu badań i teorii koloru wypracowaną w przeszłości i współcześnie przez filozofów, naukowców i artystów. Wybór źródeł wskazuje na celowe i rzetelne przygotowanie doktorantki do rozwiązywania zadań twórczych związanych z przedmiotem rozprawy doktorskiej. W bibliografii znajdujemy min. „Interaction of Color” Josefa Albersa, „Sztuka i percepcja wzrokowa” Rudolfa Arnheima, „Kolor i znaczenie” Johna Gage’a, „Sztuka barwy” Johannesena Ittena, „Historia koloru w dziejach malarstwa europejskiego” Marii Rzepińskiej, czy „Teoria widzenia” Władysława Strzemińskiego. Odpowiednie obrazy dla swego tematu i eksperymentu znalazła doktorantka w malarstwie dziewiętnastowiecznym (Paul Cezanne - „Góra św. Wiktorii”, Georges Seurat - „Wejście do portu Honfleur”) i dwudziestowiecznym (Vassily Kandinsky - „Kompozycja VIII”, Robert Delaunay - „W hołdzie Bleriotowi”, Josef Albers - seria „Homage to Square”, Viktor Vasarely - „Vega 222”, Wojciech Fangor - „M75” i Julian Stańczak, którego prace są dla autorki odkryciem i fascynacją. Artystka podejmuje dialog z wybranymi dziełami wspomnianych wyżej mistrzów: „Pomimo, iż w formie wizualnej odnoszę się do konkretnych dzieł, to jednak w swoich obrazach szukam alternatywnego finału poruszanych zagadnień lub poszukuję rozwiązań innych problemów”. Do swojego eksperymentu podchodzi metodycznie, z rozważą stosując posiadaną wiedzę i umiejętności warsztatowe. Uzyskane rezultaty są kompetentnie analizowane i opisane. Doktorantka klarownie przedstawia swoje motywacje twórcze, oraz metody i praktyczne rozwiązania zagadnień badawczych. Omówienie obrazów w aspekcie uzyskanych efektów jest przeprowadzone poprawnie i dobrze ilustrowane. Po zapoznaniu się z tekstem badawczym, dokumentacją wyników i obejrzeniu na żywo prac artystycznych dochodzę do wniosku, że obie części rozprawy należy traktować równorzędnie ze względu na logicznie konsekwentny i silny związek wiedzy teoretycznej z praktyką artystyczną. W pracy doktorskiej daje się zauważyć drobne błędy interpunkcyjne, literowe i niewłaściwe lub niejasne użycie pojęcia „podmiot” (na str. 5, 17, 18, 34 i 43), jednak nie umniejszają one wartości merytorycznej tekstu.

Konkluzja

Niniejsza recenzja została sporządzona na podstawie pełnej dokumentacji do przewodu doktorskiego. Rozprawa doktorska stanowi oryginalne, autorskie rozwiązanie problemu artystycznego określonego w tytule „Przestrzeń i ruch w obrazie w kontekście wartości i interakcji koloru”. Ogólna wiedza teoretyczna kandydatki w dyscyplinie sztuki piękne wyłożona w dysertacji płynnie przekłada się na umiejętność samodzielnego prowadzenia pracy artystycznej. Potwierdza to kolekcja prac malarskich przedstawiona przez Panią mgr Annę Kałamarz-Kucz. Każda z prac powstała jako rozwiązanie postawionego problemu formalnego wynikającego z tematu nadrzędnego. Realizację obrazów cechuje wysoki poziom warsztatowy. Badawcze podejście do sztuki upoważniło doktorantkę do bezpośrednich i być może ryzykownych inspiracji konkretnymi dziełami i twórcami sztuki współczesnej z których jednak wychodzi obronną ręką i „na swoje”. Proponuje alternatywne finalizacje idei artystycznych bazujących na fenomenie koloru w czym pomagają autorce jasno określone kryteria twórcze. Obrazy charakteryzuje czytelność założeń kreacyjnych i walor wizualny, jako wartość nadrzędna.

Stwierdzam, że Pani mgr Anna Kałamarz-Kucz spełnia wymagania ustawowe określone w art. 13 ust. 1 Ustawy o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki z dnia 14 marca 2003r. (Dz. U. z 2014 poz. 1852). W mojej opinii kandydatka zasługuje na pozytywną ocenę i tym samym składam wnioszek do Rady Wydziału Grafiki i Malarstwa Akademii Sztuk Pięknych im. Wł. Strzemińskiego w Łodzi o nadanie jej stopnia doktora w dziedzinie sztuk plastycznych w dyscyplinie sztuki piękne.

Prof. Jan Trojan prof. zw. UTH Radom

